

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

HERMANUS BOEXSTRAAT 3-29, 10-64, NIEUWSTRAAT 40, MARKT 37

Datum aanwijzingsbesluit: 04-06-2024
Grondslag: Gemeentelijk monument overeenkomstig
Erfgoedverordening Gemeente Eindhoven
Monumentnummer: GM0549 en GM0550

BASISGEGEVENS

Adres	Hermanus Boexstraat 3-29, 10-64, Nieuwstraat 40, Markt 37
Stadsdeel	Centrum
Perceelnummer	zie lijst bij 'omschrijvingen'
Categorie	Winkels met bovenwoning(en)
Bouwtype	Winkel-woningcomplex
Bouwjaar	1955-1958 (ontwerp 1955-1957)
Architect	Ir. J.W.C. Boks i.s.m. W. Eijkelenboom
Opdrachtgever	-
Bouwstijl	Functionalisme
Kunst	-
Huidige functie	Winkels, enkele met bovenwoningen
Oorspronkelijke functie	Winkels, veelal met bovenwoningen
Aard van bescherming	De bescherming heeft betrekking op de gehele bebouwing Hermanus Boexstraat 3-29, 10-64, Nieuwstraat 40 en Markt 37 (hoofdvorm, dakvorm, en oorspronkelijke vormgeving, detaillering en materialisering van het exterieur) uit de periode 1955-1958.
Onderdeel complex	-

EINDHOVEN

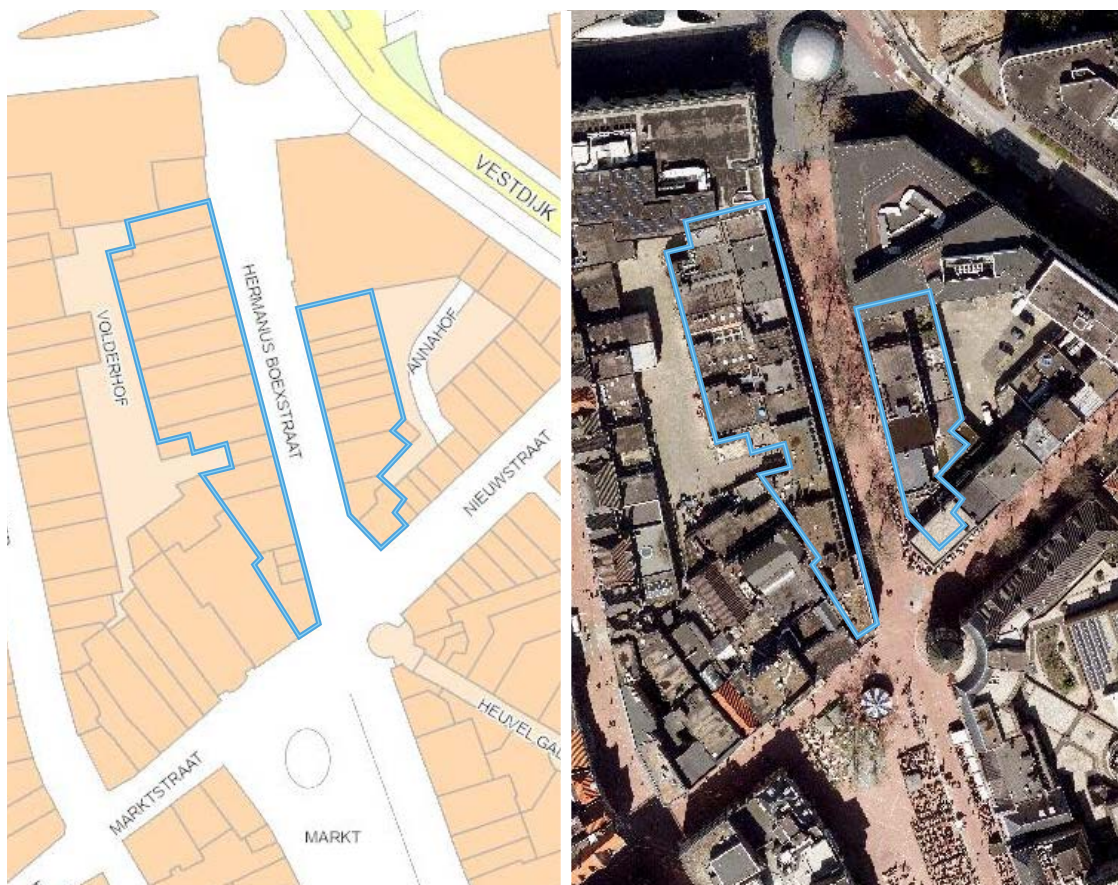
OMSCHRIJVING

Omschrijving

Complex winkels met bovenwoningen uit de eerste grote fase van de wederopbouw van de binnenstad van Eindhoven, in de periode 1955-1958 gebouwd als een in één gebaar ontworpen ensemble in voor het midden van de jaren 1950 karakteristieke functionalistische baksteenarchitectuur.

Motivering

Het complex, een ensemble winkels met bovenwoningen uit de eerste grote fase van de wederopbouw van de binnenstad van Eindhoven, gebouwd in de periode 1955-1958, voldoet aan de onderstaande criteria en is derhalve beschermenswaardig als gemeentelijk monument Eindhoven.

Hermanus Boexstraat 3-29, 10-64, Nieuwstraat 40, Markt 37 betreft blauwe contour

PAND	MONUMENTNUMMER	PERCEELNUMMER
Hermanus Boexstraat 3-29	GM0549 en GM0550	EHV00 C 1560, C 1562, C 1563 en C1565
Hermanus Boexstraat 10-64	GM0549 en GM0550	EHV00 C 1986, C 1953, C 1954, C 1955, C 1956, C1957, C 1958, C 1705, C 1571, C 1785, C 1782 en C1783
Nieuwstraat 38	GM0549 en GM0550	EHV00 C 1978
Nieuwstraat 40	GM0549 en GM0550	EHC00 C 2059
Markt 37	GM0549 en GM0550	EHV00 C 1783

Aanvullende foto's

Westelijke gevelwand

Waardering

Architectuur-, bouw-, en kunsthistorische waarde

De bebouwing aan de Hermanus Boexstraat heeft architectuurhistorische waarde vanwege de bijzondere typologie, de opzet met entresols en dakpergola's, de stijlkenmerken, de detaillering en de materiaaltoepassingen. Daarnaast is project van belang binnen het oeuvre van het bekende architectenbureau van J.W.C. Boks. Bij de totstandkoming waren bovendien diverse lokale architecten betrokken.

Stedenbouwkundige en/of ensemblewaarde

Het complex aan de Hermanus Boekstraat heeft hoge stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het grotere wederopbouwensemble in de binnenstad van Eindhoven. Het heeft tevens een grote beeldbepalende betekenis voor het straatbeeld.

Cultuurhistorische waarde

Als essentieel onderdeel van het Wederopbouwplan voor Eindhoven heeft de bebouwing een belangrijke cultuurhistorische waarde. Het ensemble is bovendien illustratief (met name in samenhang met de meer traditionalistische bebouwing aan de Demer) voor de ontwikkelingen in de wederopbouw van Eindhoven. Zo kan de binnen één project tot stand gekomen bebouwing aan de Hermanus Boexstraat, als een reactie op de traditionele aanpak van de wederopbouw van de Demer met individuele bouwprojecten, gezien worden als het wederopbouwproject waarmee een meer moderne wederopbouw van Eindhoven van start ging.

Gaafheid en herkenbaarheid

Ondanks wijzigingen, die vooral hebben plaats gevonden op pui-niveau, is het oorspronkelijke concept goed herkenbaar behouden gebleven.

Zeldzaamheid

Het ensemble heeft zeldzaamheidswaarde als markant wederopbouwproject; het is één van de eerste city-winkelwoningpromenades in Nederland waarbij niet meer in afzonderlijke eenheden werd gedacht maar aan een stedelijk totaalbeeld.

Beschrijving¹

Ontwikkelingsgeschiedenis

Beide gevelwanden aan de Hermanus Boexstraat kwamen in de periode 1956-1958 tot stand. Eerder had de gemeente Eindhoven de even naar het westen gelegen Demerstraat herbouwd. Daar had men gekozen voor een traditionele aanpak met perceelsgewijze invulling, met ontwerpen van individuele architecten. Voor de volgende winkelstraat die het stationsgebied met de Markt moest verbinden koos men voor een eenduidig ontwerp onder leiding van één architect, J.W.C. Boks. De verschillende blokken werden uitgevoerd in een functionalistische trant met grote beglaasde etalages onder luifel en een terugliggende entresol. De twee bouwlagen daarboven bevatten de woningen met inpandige maar ook opvallende uitpandige balkons. Deze geheel gemetselde balkons zorgen voor een speelse ritmiek en plasticiteit in de gevels. Binnen het totaalontwerp was er per opdrachtgever ruimte voor variatie. Zo kon de locatie van de gevelopeningen (ramen, loggia's e.d.) afwijken en was de toepassing

---

1: Informatie deels afkomstig uit rapportage 'Onderzoek gevels Demer en Hermanus Boexstraat, januari 2019, Van Helmond Architecten.

van een balkon optioneel. Als een gevelvoorstel te veel dreigde af te wijken van de andere, dan werd overleg tussen opdrachtgever, projectarchitect en bureau Boks gepleegd om de eenheid van het ontwerp te waarborgen. Hierdoor is er sprake van een variatie in raamgroottes en balkons in de gevels te zien en zijn de oorspronkelijk voor alle blokken ontworpen pergola's op het dak zijn maar deels uitgevoerd. In de loop der tijd zijn de blokken hier en daar op punten gewijzigd, met name ter plaatse van de winkelpuien. Het oorspronkelijke concept is evenwel goed herkenbaar behouden gebleven.

Situering en ruimtelijke context

De Hermanus Boexstraat ligt in het noordelijke deel van het centrum van Eindhoven. De winkelstraat loopt ten oosten van en parallel aan de Demerstraat van het 18 Septemberplein in het noorden naar de Markt in het zuiden. Aan de achterzijde van de blokken liggen expeditie hoven. De doorgang tussen Hermanus Boexstraat 36-38 en 30-34 bestaat nog, terwijl de tweede doorgang ter hoogte van Hermanus Boexstraat 2-10 is dichtgezet. De bevoorrading van de winkels aan de oostzijde van de straat geschiedde via de Annahof, met toegangen aan de Vestdijk en de Nieuwstraat.

Het complex bestaat uit 21 eenheden, waarvan 13 aan de westzijde en 7 aan de oostzijde van de Hermanus Boexstraat. Het westelijke deel bestaat uit één doorlopend volume dat aan de noordzijde aansluit op de bebouwing van de C&A aan het 18 Septemberplein, en aan de zuidzijde omhoekt naar de Markt. De oostzijde bestaat uit een kleiner volume van 5 eenheden halverwege de straat dat aan de noordzijde aansluit op de bebouwing van Vestdijk 2. Aan de zuidzijde gaat deze bebouwing over in een kleine en lage tussenbebouwing (voorheen Hermanus Boexstraat 29) dat de aansluiting vormt op het forse bouwvolume (Nieuwstraat 40) op de hoek met de Nieuwstraat. Dit hoekvolume wijkt af van de as van de Hermanus Boexstraat en volgt de rooilijn van de Nieuwstraat, waardoor het een sterk stedenbouwkundig accent vormt.

Gebouwbeschrijving

Hoofdvorm en constructie

De bebouwing met betonconstructie is plat gedekt en omvat een onderbouw met doorgaande winkelstrook onder een uit de rooilijn stekende luifel, met een totaalhoogte van 3,80 m en een terugliggende entresolverdieping van 2,20 m hoog. Daarboven zijn twee woonverdiepingen gerealiseerd. Sommige bouwdelen worden bekroond door een pergola (staal en beton) van ruim 2 m hoog. Hiermee verschillen de bouwhoogten van ca. 13,75 m. tot 16 m. De twee zuidelijke bouwvolumes hebben een afwijkende opbouw. Het bouwdeel op de hoek met de Nieuwstraat bestaat uit rechthoekig volume van drie woonlagen boven de winkel/horeca ruimte op de begane grond. De drielaags bovenbouw is op kolommen geplaatst en de rooilijn van de eerste bouwlaag ligt terug. Het zuidelijke hoekvolume aan de westzijde van de straat telt eveneens vier bouwvalgen, maar heeft in plaats van (zichtbare) kolommen in de eerste bouwlaag in de rooilijn geplaatste winkelpuien.

Exterieur (voorgevels Hermanus Boexstraat)

De gevels, inclusief de balkons, zijn bekleed met roodbruine baksteen in wildverband. De puien in de eerste bouwlaag zijn geheel gewijzigd en de hierboven gelegen luifel is voorzien van een nieuwe afwerking. De gevelopeningen (liggende vensters met gekoppelde invullingen) van de bovengelegen woningen en entresol bevatten veelal nog de oorspronkelijke teakhouten kozijnen met stalen ramen. Af en toe zijn gesloten (koppel)panelen of borstweringen uitgevoerd, voorzien van een verticale houten betimmering. De hier en daar in het zicht gelaten betonnen kolommen zijn bekleed met strips van grijsgroene natuursteen (cippolina). Deze zijn in de huidige toestand soms (wit) geschilderd. De balkons hebben verschillende afmetingen, zijn soms voorzien van een stalen hekwerkje en hebben een geheel in baksteen uitgevoerde bekleding (ook onderzijde). Daartoe werd tijdens de bouw de baksteen in de bekisting aangebracht, waarna het beton er overheen werd gestort. De inpandige balkons hebben een stalen spijlenhekwerk.

De gevels van het tweelaags verbindingsvolume aan de oostzijde van de straat (tussen Hermanus Boexstraat 27 en Nieuwstraat 40) zijn geheel gepleisterd en wit geschilderd. De gevelopeningen van dit bouwdeel bevatten nieuwe invullingen.

Het expeditie hof aan de achterzijde van het westelijke deel van de straat is bereikbaar via een onderdoorgang tussen nrs. 30-40 en 36-38.